

Argumenteren en Overtuigen

Opdrachtensyllabus

Deel 2

2023-2024

© Sectie Taalbeheersing, Universiteit Leiden

Inhoudsopgave

Programma	p. 3
College 7	p. 5
College 8	p. 6
College 9	p. 10
College 10	p. 15
College 11	p. 19
College 12	p. 28
Extra oefenstof	p. 32

Programma Argumenteren en Overtuigen (blok 4)

Docenten: mw. Charlotte van der Voort (c.van.der.voort@hum.leidenuniv.nl)
mw. Mila van Nieuwenhuizen (m.van.nieuwenhuizen@hum.leidenuniv.nl)

Literatuur:

Braet, A. (2011). *Retorische kritiek. Hoe beoordeel je overtuigingskracht?* 2^e dr., Den Haag: Sdu.

Eemeren, F.H. van en A.F. Snoeck Henkemans (2021). *Argumentatie. Inleiding in het analyseren, beoordelen en houden van betogen.* (6e dr.) Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Deel II (blok 4)

Groepen 101 en 102 (maandag 13.15-15.00 en 15.15-17.00)

Groepen 104 en 103 (donderdag 11.15-13.00 en 13.15-15.00)

COLLEGE	DATUM	ONDERWERP EN VOORBEREIDING
7.	8/4 apr	Tentamenbespreking + inleiding retorica <i>Retorische kritiek</i> : H 1, syllabus college 7 Sutorius (2014). <i>Hoe kun je overtuigen met maar één woord?</i> Te bekijken via: https://www.universiteitvannederland.nl/college/hoe-kun-je-overtuigen-met-maar-een-woord
8.	15/11 apr	Retorische eisen, retorische structuur <i>Retorische kritiek</i> : H 3 + pp. 58-63, syllabus college 8
9.	22 /18 apr	Verdedigingslijnies <i>Retorische kritiek</i> : H 2 par. 2.1, 2.2, 2.3 en 2.5; syllabus college 9
10.	29/25 apr	Imago, emotie <i>Retorische kritiek</i> : par. 2.4 (m.u.v. van pp.58-63); syllabus college 10 (+ optioneel: De Jonge (2015) en De Jonge (2018), zie Brightspace)
11.	6/2 mei	Stijl, presentatie <i>Retorische kritiek</i> : H 4 en 5; syllabus college 11
12.	13/16* mei	Strategisch manoeuvreren <i>Argumentatie</i> H 9+10; syllabus college 12 (+ optioneel: Wigt (2023, pp.15-28), zie Brightspace)
13.	23 mei**	Bespreking extra stof / proeftentamen /vragenuur

*Let op: op donderdag 10 mei (Hemelvaart) is er geen college

** Op donderdag 23 mei is het spreekuur voor alle werkgroepen (maandag 20 mei is Pinksteren)

Tentamen: donderdag 30 mei van 13.00 tot 15.00 (zie online tentamenrooster). Het tentamen bestaat uit analysevragen op basis van de stof van colleges 1 t/m 13 (dus ook de stof uit blok 3).

Hertentamen: donderdag 20 juni van 12.00 tot 15.00 (zie online tentamenrooster). Wanneer het gewogen gemiddelde van de twee tentamens onvoldoende is, vervallen beide cijfers en volgt een hertentamen over de gehele stof.

College 7

Lezen: Hoofdstuk 1 (uit *Retorische Kritiek*); bekijk ook de video Sutorius (2014) *Hoe kun je overtuigen met maar één woord?* Te bekijken via: <https://www.universiteitvannederland.nl/college/hoe-kun-je-overtuigen-met-maar-een-woord>

Opdrachten:

1. Wat wordt er verstaan onder de retorica?
2. Wat zijn de drie hoofdtypen klassieke retorische situaties (ook wel 'genres' genoemd)? Kun je bij elk(e) situatie/genre een modern voorbeeld verzinnen van een type tekst?
3. Waarom zijn moderne teksten zoals reclame, direct mail en voorlichtingsfolders goed te analyseren met het klassiek retorische begrippenapparaat?
4. In hoeverre kun je framing zien als een onderdeel van de retorica? Licht je antwoord toe.
5. Zoek een geslaagd voorbeeld van de retorica in de praktijk. Waarom vind je dit zo'n geslaagd voorbeeld?

College 8

Lezen: Hoofdstuk 3 + pp. 58-63 (uit *Retorische Kritiek*)

1 Theorie

Hoofdstuk 3

1. Waarom begint het 'eigenlijke betoog' pas met de propositio?
2. Wat zijn de voor- en nadelen van een partitio?
3. De drieslag aandacht, begrip en welwillendheid wordt in het schema van de delen van de rede bij het exordium gezet. Leg uit waarom dit een verkeerde suggestie wekt.

2 Analyseopdrachten

Tekst 1a: Speech Geert Wilders over de plannen van zijn partij, uitgesproken voor een gezelschap van belangstellenden op 31 januari 2005 in Rotterdam. Bron: website Groep Wilders

Dames en heren,

Hartelijk dank dat ik hier mag zijn vanavond. Dit is mijn eerste spreekbeurt in Nederland sinds de moord op Theo van Gogh. Ik beschouw het als een eer dat ik mijn rentree mag maken bij u hier in Rotterdam.

5

Ik wil mijn spreekbeurt van vanavond gebruiken om iets meer te vertellen over de plannen die ik heb met mijn beweging en vooral de plannen die ik heb voor dit land. De komende maanden zal ik met meer ideeën naar buiten komen en langzaam aan bouw ik zo mijn eenmansfractie uit tot een brede volksbeweging.

10

Ik zal het niet te lang maken. Straks kunt u vragen wat u wilt. Ik ben benieuwd van u te horen wat uw ideeën zijn over de toekomst van Nederland en hoe wij er met zijn allen voor kunnen zorgen dat we straks een beter Nederland kunnen doorgeven aan de kinderen van ons land. [...]

Tekst 1b: Speech Geert Wilders op het colloquium Vrijheid, georganiseerd door het Vlaams Belang, op 4 maart 2016 in Brussel

Vrienden van het Vlaams Belang,

Wat is het geweldig om hier vanavond te zijn. En mag ik met uw toestemming als volgt beginnen: Zij zullen hem niet temmen, de fiere Vlaamse Leeuw! En wat ben ik trots om hier vanavond te mogen zijn tussen zoveel Vlaamse leeuwen!

5

En een woord van dank aan uw geweldige voorzitter Tom Van Grieken: dank, Tom, dat je me voor vanavond hebt uitgenodigd, en natuurlijk ook een woord van dank aan mijn vriend – al jaren lang – Filip De Winter. Graag een applaus voor beide heren. Het is fantastisch om hier in Brussel te zijn. Brussel, zoals u weet, de oude hoofdstad van de Nederlanden. En vandaag zonder enige twijfel, zonder enige discussie, de hoofdstad van Vlaanderen! [...]

Vragen bij de teksten van Wilders

1. Hoe zorgt Wilders voor aandacht, begrip en welwillendheid in het exordium van beide speeches?
2. Verklaar de verschillen en overeenkomsten in inleidingstechnieken tussen beide speeches.

Tekst 2: Artikel van Marianne Thieme, (toenmalige) voorzitter van de Partij van de Dieren, in NRC Next

Wat ik geloof, heeft niets te maken met de PvdD

Eigenlijk is het zonde om energie te steken in beschuldigingen die nergens over gaan. Vooral als er zoveel belangrijker werk te doen is. Maar omdat perceptie kan botsen met realiteit, neem ik de moeite om de selectieve fascinatie van sommigen over mijn privé-opvattingen tegen het licht te houden.

5 Het begon met een artikel van godsdienstfilosoof Smedes die binnen een stroom artikelen over dierenrechten meende een nieuwe invalshoek gevonden te hebben: 'Thieme had de evolutietheorie niet mogen schrappen' (Opiniepagina, 29 maart). Zou mijn competentie zó ver reiken? Dat ik sinds 2002 deel uitmaak van een partijbestuur dat meent dat de evolutietheorie niet veel betekenis heeft voor de ontwikkeling van de Partij voor de Dieren, is juist. Maar dat de 80 procent atheïsten in het bestuur van de PvdD gezwich zou zijn voor mijn argumenten om de evolutietheorie niet tot
10 speerpunt van ons Europese beleid te maken, is giswerk – en onjuist. Smedes zegt dat de reden van het niet-opnemen van de evolutietheorie ligt in mijn keuze voor de Adventkerk. Maar mijn lidmaatschap dateert van 2006 en kan niet in verband worden gebracht met een verkiezingsprogramma uit 2004.

Toen De Telegraaf me vroeg hoe ik het beschermen van dieren kon rijmen met de Bijbel, „een boek dat druipt van het bloed; de wreed geslachte lammetjes vallen zowat van de pagina's af”, heb ik duidelijk gemaakt dat daar wel wat
15 nuancering in past. Dat volgens het bijbelverhaal Adam en Eva in de ideaalsituatie alleen vegetarisch voedsel aten en dat de bijbelschrijver Jesaja optekent: „Wat moet ik met al jullie offers? Ik heb genoeg van die schapen, die vetgemeste kalveren; het bloed van stieren, rammen en bokken wil ik niet meer.” Met deze nuancering hoopte ik christenen in de bio-industrie, bijvoorbeeld op de Bible Belt, een andere kijk te geven.

Maar nuancering past niet in het beeld van „fanatieke kruisvaarders tegen al wat religie is”, zoals Maarten 't Hart zichzelf
20 aanduidt (NRC Handelsblad, 10 april). Ik kende zijn opvattingen al toen ik hem vroeg als lijstduwer. Maar ik zie levensbeschouwing als een privé-aangelegenheid en het opkomen voor de rechten van dieren als een overstijgend belang. Jammer dat 't Hart daar anders over denkt. In zijn kruistocht komt hij tot een pleidooi voor een beroepsverbod voor christenen. Niet logisch binnen een partij die strijdt tegen elke vorm van discriminatie, ook die op basis van levensbeschouwing.

25 Wat ik verder ook geloof – ik richt me op een betere toekomst. Daarvoor wil ik me in het hier en nu inzetten. Al rond 1540 zei Maarten Luther dat zelfs als hij zou weten dat de wereld morgen zou vergaan, hij vandaag toch nog een boom zou planten. Daarin kan ik me vinden. Dat Maarten 't Hart fantaseert over jurken waarmee christenen zich op hun toekomstverwachting voorbereiden, geeft hem mogelijk een zekere bevrediging, maar roept bij mij geen enkel beeld op. En wat het einde der tijden betreft: het zijn doorgaans niet meer de christenen die dat voorspellen, maar mensen als Al
30 Gore die spreken van wereldrampen als „een reis door het boek Openbaringen” en het Wereld Natuur Fonds dat zegt dat we binnen vijftig jaar een tweede aardbol nodig hebben.

Waar ik me persoonlijk voor in wil zetten is een wereld zonder mensen- en dierenleed. Een wereld zonder onrecht. Daarin zie ik weinig 'lugubers', integendeel.

Ik respecteer de privé-opvattingen van Maarten 't Hart, en heb er alle begrip voor dat hij kennelijk zulke onaangename
35 ervaringen met religie heeft gehad in zijn jeugd – hij kan er smakelijk over verhalen – dat hij er zich niet toe aangetrokken voelt. Maar ik zie daarin geen conflict met mijn streven om dieren meer rechten te geven. Dieren kunnen hun belangenbehartigers niet zelf kiezen. Ik betwijfel of ze ermee gediend zijn als mensen die zich hun lot aantrekken, elkaar voortdurend de maat nemen. De Partij voor de Dieren is een seculiere partij die mensen verenigt op thema's als mededogen en duurzaamheid. Wie anders wil, moet elders zoeken.

40 Ik zal mij blijven inzetten voor het bestrijden van dierenleed. Dat boeit mij meer dan de seculiere inquisitie die het bestrijden van godsdienst als doel op zich lijkt te beschouwen.

Vragen bij de tekst van Thieme

1. Tot welke type retorische situatie(s) behoort tekst 2? Motiveer.
2. Benoem de verschillen van mening in dit artikel (met bijbehorende protagonisten en antagonist(en)).
3. Leg uit dat het vanwege de discussiesituatie lastig is om deze tekst in te delen volgens het klassieke model.
4. Hoe zorgt Thieme in de eerste alinea voor aandacht, begrip en welwillendheid? Besteedt zij voldoende aandacht aan deze drieslag? Beargumenteer je antwoord.

Tekst 3: Debatbeurt van Kees van der Staaij van de SGP (ingekort) in het debat over de regulering van de wietteelt (naar aanleiding van het initiatiefwetsvoorstel van Vera Bergkamp (D66) om de Opiumwet aan te passen), 1 februari 2017.

5 Mevrouw de voorzitter. Je hebt van die onderwerpen die om de zoveel tijd langskomen en waarbij je op een gegeven moment het gevoel hebt dat inhoudelijk eigenlijk alles er wel over gezegd is in de loop van de tijd. Drugs is er een van. Een tweede onderwerp is referenda. Een derde onderwerp is of de Hedwigepolder al dan niet onder water moet worden gezet. Dat zijn zo de onderwerpen van de afgelopen tien, vijftien jaar die om de zoveel tijd langskomen. Het bijzondere zit dan vaak niet meer in de inhoud van de argumenten, maar het spannende zit er alleen nog in welke draai partijen eventueel maken. (...)

10 Wat dat betreft heb ik namens de SGP vanavond niet veel spannends te bieden. Onze stellingname blijft dezelfde. Het enige spannende was dat de woordvoerders ter linkerzijde in de Kamer mij uitdaagden om mijn betoog met een passende Bijbeltekst te larderen. Dat was de laatste aantekening die ik nog opkrabbelde. Aan het einde van mijn betoog zal ik proberen om aan die uitdaging invulling te geven.

15 Allereerst maak ik nu een compliment aan mevrouw Bergkamp voor het feit dat haar wetsvoorstel vandaag in deze Kamer besproken wordt en dat zij dit wetsvoorstel heeft geschreven en verdedigd. Het is altijd een hele uitdaging. Alleen al het feit dat mevrouw Bergkamp die uitdaging aangaat — dan heb ik het niet over de inhoud, maar over de uitdaging als zodanig — is een compliment waard. Maar ook voor de inhoud kan ik nog een stevig compliment geven, en dat betreft de probleemanalyse. Die analyse is dat er een onhoudbare spagaat is. Inderdaad heeft het huidige gedoogbeleid, waarin verkoop en gebruik wel gedoogd zijn maar de productie van hennep en hasjiesj niet, een onwerkbare situatie gecreëerd. En ja, daardoor is er inderdaad een probleem ontstaan, maar dat is natuurlijk in feite niets nieuws. Het is nieuw dat dit

20 steeds breder wordt ingezien, maar vanaf het begin van de gedoogsituatie in Nederland was dat al het geval.

25 Onze politieke wens is niet om in deze verkeerde richting van gedogen verder te gaan, maar juist om van die gedoogroute terug te keren en te stoppen met het hele gedoogbeleid. Daarmee willen wij juist stoppen omdat wij sinds het begin van het gedoogbeleid al te veel en al te vaak hebben gezien dat drugs, in welke vorm dan ook, resulteren in verslavingen, gezondheidsproblemen en financiële problemen. Natuurlijk zijn die gevolgen er niet voor alle drugs in dezelfde mate en zijn de effecten niet altijd dezelfde, maar dat die verslavingsproblematiek er is en dat die gezondheidseffecten vaak nadelig zijn, is in alle documenten voldoende naar voren gekomen. Dat horen wij ook terugkomen in de praktijkverhalen van heel veel mensen, die zeggen: alsjeblieft, ga niet op deze route voort. (...)

30 Bovendien loop je het gevaar, waarop de Raad van State ook wees, dat je met deze verdere stappen op het terrein van het gedogen eigenlijk meewerkt aan een maatschappelijk klimaat waarin het gebruik van welke drugs dan ook nog meer als normaal wordt gezien. Wij zeggen: geen wiet is beter dan gereguleerde wiet.

35 Het idee van de initiatiefneemster is dat verdere regulering een soort van kanalisatie kan opleveren en dat daardoor allerlei nadelige effecten teniet worden gedaan. Daarvoor moeten allerlei gedoogbesluiten worden aangevraagd. Ik vroeg me wel af of het niet van een rotsvast vertrouwen van de initiatiefneemster in de intrinsieke goedheid van de mens getuigt dat zij meent dat degenen die nu winsten behalen met illegale praktijken, allemaal bereid zullen zijn om voor deze geregleerde route te kiezen. (...)

40 De initiatiefneemster verwacht dat haar wetsvoorstel zal bijdragen aan de vermindering van de illegale wietteelt. Ik gaf al aan dat dit voor ons maar zeer de vraag is. (...)

45 Tot slot nog de beloofde Bijbeltekst. Het zijn meestal van die negatieve teksten over waarom het allemaal niet goed is en allemaal niet deugt. Dat brengt partijen vaak tot de verzuchting of er dan niets moois meer mogelijk is. Ik ken dat persoonlijk niet zo, dat je je afvraagt of het leven nog wel leuk is zonder wiet. Je moet je echter ook kunnen verplaatsen in de gedachtewereld van anderen. Daarom toch maar een positieve opmerking om af te sluiten. Het is wat de wijze Prediker zegt: "Ziet, wat ik gezien heb, een goede zaak, die schoon is: te eten en te drinken, en te genieten het goede ..." Zouden we nou niet meer mogelijkheden kunnen zien om te genieten van het goede?

Vragen bij betoog van Van der Staaij

1. Van welk type retorische situatie is sprake in tekst 3?
2. Geef aan hoe de klassieke delen van een rede in dit betoog terug te vinden zijn. Verklaar afwijkingen van de standaardindeling.
3. Deel de tekst in in pragma-dialectische discussiefasen (zie hoofdstuk 2 *Argumentatie*).
4. Maak een argumentatiestructuur (zoals in hoofdstuk 5 van *Argumentatie*) van het betoog van Van der Staaij.

College 9

Lezen: Par. 2.1, 2.2, 2.3 + 2.5 uit hoofdstuk 2

1 Theorie

1. Waarom worden de verdedigingslinies steeds ‘zwakker’ (p. 27)? Ben je het ermee eens dat dit zo is? Licht je antwoord toe.
2. Formuleer de vier verdedigingslinies bij de volgende stelling: *Roken op het schoolplein moet verboden worden.*
3. Leg uit tot welke typen de drie standpunten respectievelijk horen die in de klassieke retorica worden onderscheiden als hoofdstandpunt bij de genres (descriptief/feitelijk, normatief/evaluerend of appellerend).
4. a) Tot welk type complexe argumentatie behoort de hoofdargumentatie van de aanklager als deze meer dan één verdedigingslinie gebruikt? Waarom?
b) Idem voor de argumentatie van degene die zich tegen de aanklacht verdedigt?
c) En hoe zit 't met de hoofdargumentatie van respectievelijk de voorsteller en de aanvaller van nieuw beleid wanneer zij verschillende verdedigingslinies gebruiken?

2 Analyseopdrachten

1. Onderstaande passage is afkomstig uit een nieuwsbericht dat verslag doet van mogelijke Russische beïnvloeding van de Amerikaanse presidentsverkiezingen van 2016 en de mogelijke betrokkenheid van Donald Trump jr. daarbij (*NRC Handelsblad*, 13 juli 2017). Op welke verdedigingslinies doen Smith en Trump jr. een beroep?

... of storm in een glas water

Ondanks de opschudding over de ontmoeting van Donald Trump jr. met een Russische advocaat beschouwen sommigen de controverse als een storm in een glas water.

“Een ontmoeting betekent nog geen complot”, zei Bradley A. Smith, oud-lid van de Federal Election Commission, tegen persbureau AP. Volgens een advocaat van president Trump is er “niets illegaals” aan de kwestie.

Trump jr. voerde zelf met sarcasme één van de argumenten bij zijn eigen verdediging aan op Twitter. “Ik ben duidelijk de eerste persoon ooit bij een campagne die bij een ontmoeting is geweest om informatie aan te horen over een tegenstander”, schreef hij.

2. Onderstaande passage is afkomstig uit een artikel van Naomi Klein in *De Groene Amsterdammer* waarin o.a. de misstanden in de Iraakse Abu Graib-gevangenis worden besproken. Relateer de besproken ‘fasen’ aan de juridische verdedigingslinies.

Pogingen om de zaak af te doen als een “exces” van een subgroep behoren volgens Rejali tot het standaardrepertoire van democratieën wanneer ze worden geconfronteerd met berichten over buitensporig geweld van hun soldaten of functionarissen. Darius Rejali: “De eerste fase, die van de ontkenning, zijn we gelukkig voorbij. De tweede is die van de bagatellisering, bijvoorbeeld de neiging van de media om het woord ‘marteling’ te mijden en van ‘mishandeling’ te spreken. De derde fase is het afschuiven van de verantwoordelijkheid op een paar rotte appels, bijvoorbeeld Californische homo’s. De vierde fase is het excuus dat onze jongens zich minder erg misdragen dan de vijand. Dat kun je momenteel elke dag horen op de rechtse talkradio en zenders als Fox News. De vijfde is de openlijke verkondiging dat martelen soms nodig kan zijn, een fase die de huidige regering eigenlijk al heeft bereikt toen zij na 11 september de Geneefse Conventies begon aan te tasten. De laatste fase, die Rumsfeld en de zijnen natuurlijk zo gauw mogelijk willen binnengaan, is de fase van zand erover, laten we naar de toekomst kijken.”

3. a) Op welke verdedigingslinie beroept oud-wielrenner Lance Armstrong zich in onderstaande passage? Motiveer je antwoord.

b) Bedenk hoe de overige verdedigingslinies hadden kunnen luiden als hij zich daarop had beroepen.

Listen, I've said it for seven years. I've said it for longer than seven years. I have never doped. I can say it again. But I've said it for seven years. It doesn't help. But the fact of the matter is I haven't. And if you consider my situation: A guy who comes back from arguably, you know, a death sentence, why would I then enter into a sport and dope myself up and risk my life again? That's crazy. I would never do that. No. No way.

4. Op welke verdedigingslinie(s) doet Famke Louise een beroep in de [verontschuldigende Instagram-post](#) (zie onderstaande tekst; 23 september 2020) die zij plaatste nadat er ophef was ontstaan over een bericht waarin zij stelt dat ze niet meer mee doet met de coronamaatregelen (#ikdoenietmeermee)?

Nadat ik het filmpje met de # maandag gepost had, ben ik de ochtend daarop overladen met telefoontjes. De mainstream media koos mij als potentieel aanspreekpunt en daar bovenop kwam ook een breuk met mijn management die vorige week plaatsvond.

Al met al, niet mijn beste dag. Dit alles heeft geleid tot het feit dat ik alleen en onvoorbereid bij Jinek aan tafel schoof.

Niemand heeft mij iets verplicht, maar toch dacht ik het verschil te kunnen maken.

Dat te hebben gezegd realiseer ik me de ernst van ongefundeerde uitspraken doen.

Gisteren aan tafel was ik zenuwachtig en heb ik niet mijn verhaal kunnen doen zoals ik dat graag wilde.

Ik ben geen wetenschapper, arts, viroloog of politicus en dat heb ik ook nooit beweerd.

Het is nooit mijn intentie geweest om mensen aan te sporen om laconiek om te gaan met de maatregelen die getroffen zijn rondom het Coronavirus. Ik heb respect voor alle zorgmedewerkers en ik heb begrip voor allen die hiermee geconfronteerd worden op dagelijkse basis.

De bedoeling bij Jinek was om een ander perspectief te bieden en toch een beetje het tegengeluid te kunnen geven.

Ik ben een doorzetter en wilde dus daad bij het woord stellen door mijzelf kenbaar te maken op tv, wat ik niet had kunnen voorzien was de totale stilte en gebrek aan support om mij heen.

Alhoewel ik dit niet heel verrassend vind, had ik wederom de situatie iets beter kunnen inschatten.

Ik ben geen slachtoffer en wil daarom ook nu mijn verantwoordelijkheid dragen.

Ik kondig daarom aan dat ik die video weghaal omdat ik niet meer achter die boodschap sta.

Ik ga even een stap achteruit doen, reflecteren en op zoek naar een bijzonder, inspirerend iemand die gespecialiseerd is in pandemieën om mij te educeren over deze situatie en wellicht met mij het podium wil delen.

Ik hoop dat jullie mij de ruimte gunnen te kunnen groeien.

Ik wil mijn excuses aanbieden aan allen die zich gekwetst of verward hebben gevoeld en belooft beter mijn best te doen.

Veel liefs,

Famke Louise

Tekst 1: Marianne Thieme (zie vorige week)

1. Welke verdedigingslinie gebruikt Thieme om zich tegen de beschuldiging van Smedes te verdedigen? Motiveer.

Tekst 2: Opiniestuk van Ben Sloot (hoogleraar rechtssociologie aan de Open Universiteit en specialist op het gebied van gelijke behandeling) in *NRC Handelsblad*, 27 december 2007.

Quota voor vrouwen in hogere functies noodzakelijk

De achterstand van vrouwen in de hogere echelons van wetenschap, overheid en bedrijfsleven is uitentreuren gedocumenteerd. Even voorspelbaar zijn de reacties. Het recentelijk verschenen evaluatierapport van de commissie-Frijns over de Code Tabaksblat (20 december) biedt daarvan een recent voorbeeld. De commissie pleit voor een grotere diversiteit in de samenstelling van de raad van commissarissen, in het bijzonder met betrekking tot geslacht. Gesteld wordt dat een samenleving het zich niet kan veroorloven de helft van het beschikbare talent uit te sluiten. Om vervolgens in één adem elke vorm van streefcijfers, zoals Morris Tabaksblat suggereerde, laat staan quoterings, af te wijzen. De voorgestelde remedies betreffen slechts "een grotere transparantie" en een profielschets waarin ook "diversiteit" is opgenomen.

De achterstand en achterstelling van vrouwen vormen een ernstig maatschappelijk kwaad: het is zowel een verspilling van talent als een grote onrechtvaardigheid. Gelet op de in brede kringen erkende - althans beleden - ernst van de kwestie, is het verbazingwekkend dat de introductie van enige vorm van quoterings op voorhand wordt afgewezen. Omdat de argumentatie daartegen even voorspelbaar als ondeugdelijk is, kan het geen kwaad om daarmee af te rekenen. Ik beperk me tot de drie meest gehoorde argumenten.

Quota zouden overbodig zijn, omdat de achterstelling op 'natuurlijke' wijze binnen een 'redelijke' termijn zal verdwijnen. Soortgelijke geluiden werden in Noorwegen gehoord toen daar in 1995 de mogelijkheid van quoterings werd geopend. De grootste Noorse werkgeversvereniging NHO stelde dat ze de vrouwenachterstand wel binnen vijf jaar zouden kunnen repareren. Toen in 2003 daadwerkelijk met quota werd gedreigd, werd de werkgevers nog eens een termijn van drie jaar gegund om vrijwillig de deelname van vrouwen op peil te brengen. Maar pas door de wettelijke verplichting in 2006 van een minimum van 40 procent vrouwen in de raden van bestuur, kwam er schot in de zaak. Met het naderen van de deadline van 1 januari 2008 is het verplichte percentage vrijwel gehaald. Opmerkelijk is dat de NHO nu erkent dat de quotumregeling daarvoor een grote stimulans is geweest. Dit voorbeeld toont aan dat de historisch gegroeide maatschappelijke werkelijkheid zich wel degelijk laat buigen. Wetten kunnen mores wijzigen. Een voorbeeld dicht bij huis: de aanwezigheid van vrouwen in de Nederlandse rechterlijke macht, eens een mannenbolwerk, is nu iets meer dan 50 procent. Dit is mede tot stand gekomen doordat de commissie die verantwoordelijk is voor het aantrekken van nieuwe leden, aanvankelijk informele quota (het 'afspiegelingsbeginsel') heeft gehanteerd. Tegenwoordig is het zelfs bon ton om te praten over de (vermeende) kwalijke gevolgen van de feminisering van rechterlijke macht en sommige medische specialismen. Ook daarvoor bieden de Scandinavische landen een oplossing, omdat met een quotum van 40 procent voor vrouwen en mannen wordt gewerkt. Het Finse kabinet bijvoorbeeld bestaat nu uit 12 vrouwen en 8 mannen: precies de verhouding 60-40 procent. Meer vrouwen komen er dus niet bij. Mannen hoeven dus geen angst te hebben dat ze worden gemarginaliseerd.

Quota zouden contraproductief zijn, omdat vrouwen daardoor worden gestigmatiseerd en minder serieus worden genomen. Het is veelzeggend dat dit argument in de Scandinavische landen niet langer wordt gehoord. Het argument suggereert een oneigenlijke tegenstelling tussen 'quota' versus 'geschiktheid', alsof een quoteringsregeling de verplichting in het leven zou roepen om incompetent vrouwen te werven. Integendeel, een quoteringsmaatregel zal in de praktijk vooral fungeren als een breekijzer om allerlei vormen van bewuste en onbewuste discriminatie te bestrijden.

Quota zouden leiden tot een bureaucratische uitwas. Geavanceerde arbeidsorganisaties streven al lang op een systematische manier naar een evenwichtig en divers samengestelde personeelsopbouw. Een quotaregeling kan dan juist een handzame leidraad vormen om blinde vlekken in het personeelsbeleid tegen te gaan en zal daarom gemakkelijk daarin kunnen worden opgenomen.

Duidelijk is dat de bezwaren tegen quota als instrument geen standhouden. Ze komen voort uit een mixture van koudwatervrees, vooroordelen en onwetendheid, maar vooral uit een ontkenning van de nog veel voorkomende patronen van discriminatie.

- 50 Om dit te doorbreken is politieke daadkracht nodig. In Noorwegen was het een als conservatief bekend bestaande minister die in 2003 met de vuist op tafel sloeg en de pers liet weten dat hij "ziek en misselijk" was van het ontbreken van vrouwen in de directiekamers en dat hij het kabinet een quotumregeling zou voorstellen. De vraag is: welke minister slaat in Nederland met de vuist op tafel?

Vragen bij tekst 'Quota voor vrouwen in hogere functies noodzakelijk'

1. Tot welk genre behoort de tekst 'Quota voor vrouwen in hogere functies noodzakelijk'? Motiveer.
2. Geef aan: (a) op welke propositie(s) het verschil van mening betrekking heeft, (b) wie de protagonist en antagonist zijn van welk(e) standpunt(en), (c) hoe het verschil van mening (dus) moet worden getypeerd (gemengd/ongemengd; enkelvoudig/meervoudig).
3. Welke standaardgeschilpunten staan in de tekst ter discussie? Motiveer.
4. Maak een argumentatiestructuur van r.18-24 (laat r. 21-23 'Toen...brengen' buiten beschouwing) en van r. 45-48.

Tekst 3: Burgemeester van Amsterdam, Femke Halsema, schrijft een brief (14 augustus 2019) aan Amsterdammers, nadat haar zoon gearresteerd was bij een inbraak in een woonboot.

Beste Amsterdammers,

Deze brief is ongewoon. Ik ben ook in een heel ongewone situatie geplaatst en voel mij genoodzaakt u te schrijven. Vanochtend heeft *De Telegraaf* in chocoladeletters bekendgemaakt dat mijn 15-jarige zoon een gewapende inbraak zou hebben gepleegd. Over (de eerste) 3 pagina's wordt gemeld dat er daar boven op sprake zou zijn van een doofpot omdat dit niet naar buiten is gebracht. Er wordt verwezen naar anonieme bronnen.

Het is niet mijn gewoonte te reageren maar nu mijn minderjarige zoon wordt beschadigd, vind ik het nodig u uit te leggen wat er werkelijk aan de hand is.

Mijn zoon heeft geen gewapende inbraak gepleegd. Mijn zoon had een (verboden) nepwapen bij zich waarmee hij selfies maakte en was met vriendjes zich aan het vervelen en aan het klieren. Zij vonden een verwaarloosde en verlaten woonboot, waar zij naar binnen zijn gegaan. Daar vonden zij oude brandblussers die zij naar buiten hebben gesleept en leeg hebben gespoten. Politie is op de overlast af gekomen, mijn zoon is gaan rennen, heeft paniekerig het nepwapen weggegooid, is toen alsnog gestopt en ingerekend.

Daarmee heeft hij de wet overtreden - hij had het nepwapen niet bij zich mogen hebben en hij had de verlaten boot niet mogen betreden - en daarvoor zal hij de gevolgen moeten dragen.

Ik heb hem opgehaald, bestraft en daarna eindelijk met hem gepraat. Daarna hebben wij enkele weken zenuwachtig gewacht terwijl het verhoor plaatsvond, onderzoek werd gedaan totdat ons via de advocaat werd gemeld dat de zaak mogelijk wat langer zou duren omdat het OM Amsterdam deze had overgedaan aan het parket Haarlem om te vermijden dat er een verwijt van bevoordeling of de suggestie van een 'doofpot' zou kunnen ontstaan. Sindsdien wachten wij op het vervolg.

Vanaf het begin ben ik me scherp bewust geweest van mijn verantwoordelijkheid als burgemeester van deze stad. Al op de avond dat het gebeurde heb ik tegen de politie gezegd dat mijn zoon als elke Amsterdamse jongen behandeld dient te worden. Het enige waarop ik hoopte was dat men discreet zou zijn omdat mijn functie mijn zoon kwetsbaar maakt voor publiciteit die hem jaren kan achtervolgen. Ik heb niet gevraagd om zijn naam af te schermen maar was de politie wel dankbaar toen ik later hoorde dat dit vaak gebeurt en ook in zijn geval was gedaan.

25 Ik heb daarnaast onmiddellijk de gemeentesecretaris en het integriteitsbureau van de gemeente geïnformeerd omdat ik geen enkele verstrengeling wil laten ontstaan tussen mijn bezorgdheid als moeder en mijn verantwoordelijkheid als burgemeester.

In de driehoek heb ik er niet over gesproken, aan de commissaris en de hoofdofficier heb ik laten weten dat wij als ouders de zaak met de dienstdoende beampten afhandelen.

30 Er is geen sprake van een doofpot. Er is sprake van een privékwesitie, van een jongen van vijftien jaar wiens gegevens in vergelijkbare zaken nooit openbaar zouden zijn gemaakt. Waarbij de politie ambtsgeheim heeft en journalisten er bij andere, minderjarige Amsterdamse jongens zonder strafblad niet over zouden piekeren om hun gegevens zo op straat te gooien. Vanaf vandaag weet iedereen wat hij heeft gedaan. Vriendjes, familie, leraren. Voordat er een rechterlijk oordeel is geveld heeft *De Telegraaf* hem op de voorpagina veroordeeld voor een delict dat hij niet heeft gepleegd. Ik verdien het

35 elke dag gecontroleerd te worden en ter verantwoording te worden geroepen. Dat hoort bij mijn ambt. Mijn zoon is een gewone Amsterdamse jongen die inderdaad een fout heeft begaan die hij moet herstellen. Hij verdient geen extra publieke straf, alleen omdat hij mijn zoon is.

Met vriendelijke groet,

Femke Halsema

Vragen bij de tekst 3

1. Tot welk genre behoort de brief van burgemeester Halsema? Motiveer.
2. Leg uit aan welke van de drie retorische voorwaarden Halsema aandacht besteed in haar exordium.
3. Geef aan: (a) op welke propositie(s) het verschil van mening betrekking heeft, (b) wie de protagonist en antagonist zijn van welk(e) standpunt(en), (c) hoe het verschil van mening (dus) moet worden getypeerd (gemengd/ongemengd; enkelvoudig/meervoudig).
4. Welke standaardgeschilpunten staan in de tekst ter discussie? Motiveer.
5. Maak een argumentatiestructuur van r.19-29 ('Al op de ... van een doofpot.').

College 10

Lezen: Hoofdstuk 2 par. 2.4

(+ optioneel De Jonge, C.C. (2015), 'Aristoteles: *pathos* als overtuigingsmiddel', in: De Jong, J., Pieper, C. & Rademaker, A. (red.), *Beïnvloeden met emoties: pathos en retorica* (pp.15-19); en De Jonge, C.C. (2018), 'Overtuigen met karakter: Aristoteles' *Retorica*', in: De Jong, J., Van Marion, O. & Rademaker, A. (red.), *Vertrouw mij! Manipulaties van imago* (pp.15-21); Zie Brightspace)

1 Theorie

1. Humor wordt vaak met pathos verbonden, maar wat is het verband tussen humor en ethos?
2. Waarom is humor gevaarlijk?
3. Is het gebruik van andere emoties ook gevaarlijk? Leg uit.
4. Hoe komen ethos en pathos terug in het exordium en de peroratio?

2 Analyseopdrachten

Tekst 1: Marianne Thieme (zie week 9)

1. Geef aan waar in de tekst Thieme haar eigen ethos probeert te versterken en afbreuk probeert te doen aan dat van haar beschuldigers.

Tekst 2a: Reactie Job Gosschalk (website van Kemna Casting, 7 november 2017).

De afgelopen weken ben ik het onderwerp geweest van geruchten over mijn omgang met acteurs. Het klopt dat ik één-op-één met acteurs aan scènes heb gewerkt, ook bij mij thuis. Het is voorgekomen dat ik daarbij acteurs heb gevraagd hun kleren uit te doen. Ik ben daarbij in een aantal gevallen – besef ik nu – over grenzen gegaan. Ik heb onvoldoende rekening gehouden met het verschil tussen mijn positie en die van een acteur.

5

Ik wil benadrukken dat mijn (oud-)collega's bij o.a. Kemna Casting waar ik tot 2008 als casting director werkte en bij Kemna & Zonen waar ik sinds 2008 als regisseur en producent werkzaam ben hier nooit van op de hoogte zijn geweest.

10

Er is bij mijn beste weten in deze situaties van spel oefeningen nooit sprake geweest van fysiek contact. Mij bereiken ook allerlei wilde geruchten over drugs, betasten en minderjarigen. Van die verhalen wil ik met grote stelligheid afstand nemen. Daar is absoluut geen sprake van geweest.

15

Als ik mensen heb gekwetst of een pijnlijke herinnering heb bezorgd, spijt mij dat heel erg. Die mensen zou ik graag persoonlijk mijn excuses willen aanbieden.

Ik kan niet ontkennen dat ik over grenzen ben gegaan en daarom doe ik voor nu een stap terug. Ik leg mijn werkzaamheden als producent en regisseur neer.

20

Dit is een eenmalige verklaring, waarmee ik hoop een einde te maken aan de geruchten. Ik ben de komende periode niet beschikbaar voor interviews of commentaar.

Tekst 2b: Reactie Khalid Kasem op beschuldiging van omkoping (AD, 5 januari 2024)

Laat duidelijk zijn dat ik mij nooit schuldig heb gemaakt aan omkoping, dus ik heb geen ambtenaar bij DJI omgekocht en evenmin daartoe ooit een poging gedaan. Dat heb ik ook niet erkend en die conclusie kan niet uit enige geluidsopname worden getrokken. Ik begrijp wel dat de suggestie wordt gewekt en dat dit vragen oproept.

5 Ik kan hiervan de volgende uitleg geven. Het betrof een cliënt met een hoge openstaande rekening. Ik heb op on gepaste wijze geprobeerd een deel daarvan betaald te krijgen. Meer dan dat is het niet.

Dat is echter niet zoals het hoort, het was een nogal stomme actie en het bracht mij flink in verlegenheid. Het werkte ook averechts want het leidde ertoe dat de openstaande rekening uiteindelijk geheel werd gecrediteerd. Mijn geheimhoudingsplicht als oud-advocaat belet mij er meer over te verklaren.

10 Ik heb inmiddels contact opgenomen met de deken van de Amsterdamse Orde van Advocaten om hier zelf verder in detail tekst en uitleg over te verstrekken. Ik heb, in goed overleg met BNNVara, besloten hangende deze kwestie mijn werkzaamheden neer te leggen. Ik wil de omroep, mijn collega's en het programma hiermee niet belasten.

Tekst 2c: Reactie Matthijs van Nieuwkerk (De Volkskrant, 18 november 2022)

5 Het raakt me te lezen dat redacteuren van *DWDD* zich angstig hebben gevoeld. We zijn niet op de wereld om elkaar bang of ongelukkig te maken. Ik ook niet. *DWDD* was godbetert zo'n beetje opgericht als een medicijn tegen angst en lelijkheid. Dat we kennelijk toch niet iedereen een veilig en prettig gevoel hebben kunnen geven en dat het zelfs collega's ziek heeft gemaakt, dat spijt me enorm. We hebben het succes van *DWDD* jarenlang uitbundig gevierd, met iedereen, tot bij het afscheid eervolle aandacht in kranten en journaals aan toe.

10 Maar dat was toen. Nu zitten we met een aantal ongemakkelijke gedane zaken. Die nemen helaas geen keer, maar stemmen wel tot nadenken. Deze spiegel blijft in mijn kamer hangen. Tegelijkertijd is dit artikel ook een draconische karikatuur van vijftien jaar *DWDD*. Zeker, ik was fanatiek, eigenwijs en streng. En ik kon af en toe lelijk uit mijn slof schieten. Waardeloos. Maar ik ben nu gemakshalve teruggevouwen tot een Eeuwige Driftbui. En dat was ik dacht ik niet.

15 Ik heb eigenlijk een eenvoudige vraag: zou er in deze geschetste inktzwarte modderpoel ooit een succesvol dagelijks programma vol levenslust, optimisme en verbeelding hebben kunnen bloeien? Een wieg bovendien van de vele tv-colleges, een museum, festivals, concerten? Ik zeg niks nieuws: televisie is een meedogenloze, competitieve arena. Er waren redacteuren bij wie deze grote uitdaging in goede handen was, en met wie ik heel lang heb gewerkt, en trouwens nog werk. En er waren redacteuren voor wie dat minder gold, of ging gelden. En voor hen had ik helaas weinig tijd. Laat staan voor eventuele nazorg. Maar ik realiseer me nu beter dan toen dat ook bij al die redacteuren verwachtingen, dromen en ambities hoorden over een spannende baan bij de televisie. Daar had ik met een milder oog naar moeten kijken. Zeker op dagen dat de lieve vrede het verloor van de uitzending. Nooit persoonlijk trouwens, alles voor het beste tussen zeven en acht. De vraag die ook uit het stuk opstijgt, is of ik eigenlijk wel goed bij mijn hoofd was. Ik weet het eerlijk gezegd niet. Jarenlang elke dag met deze drift en onder grote verwachtingen een talkshow maken, is misschien gekkenwerk. Het zal niet overal goed voor zijn. Maar er was altijd weer frisse energie door onze nieuwe ideeën, de prijzen, de cijfers en de zoete woorden van kijkers die om ons heen bleven vlinderen.

25 Tijden zijn nu aan het veranderen. Er worden nu vragen gesteld die in vijftien jaar *DWDD* niet of nauwelijks zijn gesteld. Dat is goed. Grenzen zijn er om te respecteren. Wat de winst van dit ethisch reveil ongetwijfeld is; ik blijf trots op *DWDD*, op de ontelbare feestdagen die we met z'n allen hebben meegemaakt, en op iedereen die er heeft gewerkt en die ervoor heeft gezorgd dat het een onvergetelijk programma is geworden

Vragen bij de teksten van Gosschalk, Kasem en Van Nieuwkerk

1. Tot welk genre behoren de teksten? Motiveer je antwoord aan de hand van het standpunt dat wordt ingenomen in deze teksten. (NB Alledrie de teksten behoren tot hetzelfde genre.)

2. Op welke verdedigingslijnen doen de drie een beroep? Verwijs naar regelnummers en motiveer. Hoe kun je overeenkomsten en verschillen in strategieën verklaren?
3. Hoe wordt er in de drie teksten aan ethos gewerkt? Verwijs naar regelnummers en motiveer.
4. Zitten er pathetische elementen in de teksten? Op het opwekken van welke emotie zijn ze gericht en hoe valt dit te verklaren? Verwijs naar regelnummers en motiveer.

Tekst 3: Speech (22 juli 2014) van toenmalig minister voor Buitenlandse Zaken, Frans Timmermans, gericht aan de Veiligheidsraad van de VN. De raad vergaderde over het instellen van een internationaal onderzoek naar de ramp van het vliegtuig MH17. Het rampgebied was in handen van pro-Russische separatisten die experts de toegang weigerden, waardoor het repatriëren van de lichamen vertraagd werd.

Mr. President,

We are here to discuss a tragedy: the downing of a commercial airliner and the death of 298 innocent people. Men, women and a staggering number of children lost their lives, on their way to their holiday destinations, their homes, loved ones, their jobs or international obligations. Since Thursday I've been thinking how horrible the final moments of
5 their lives must have been, when they knew the plane was going down. Did they lock hands with their loved ones, did they hold their children close to their hearts, did they look each other in the eyes, one final time, in a wordless goodbye? We will never know.

The demise of almost 200 of my compatriots has left a hole in the heart of the Dutch nation, has caused grief, anger and despair. Grief for the loss of loved ones, anger for the outrage of the downing of a civilian airplane and despair after
10 witnessing the excruciatingly slow process of securing the crash site and recovering the remains of the victims.

It is fitting that this august Council should take position on this matter and I welcome the adoption of today's resolution of the UNSC, which was tabled by Australia and which the Netherlands co-sponsored. I thank the countries which expressed support for it. I particularly want to thank Julie Bishop. Julie, we are in this together.

Mr President,

15 For the Netherlands, one priority clearly stands out above all others: bring the victims' remains home. It is a matter of human decency that remains should be treated with respect and that recovering victim's remains should be done without any delay.

The last couple of days we have received very disturbing reports of bodies being moved about and looted for their possessions. Just imagine for one minute, first to lose your husband and then to have to fear that some thug might steal
20 his wedding ring from his remains. Just imagine that this could be your spouse. To my dying day I will not understand that it took so much time for the rescue workers to be allowed to do their difficult jobs and that human remains should be used in a despicable political game. I hope the world will not have to witness this again, any time in the future.

Images of children's toys being tossed around, luggage being opened or passports being shown, are turning our grief and mourning into anger. We demand unimpeded access to the terrain. We demand respectful treatment of the crash
25 site. We demand dignity for the victims and the multitudes who mourn their loss.

I call on the international community, on the Security Council, on anyone with influence on the situation on the ground: allow us to bring the victims' remains home to their loved ones without any further delay. They deserve to be home.

As we are currently taking the lead in the forensic examination of the human remains, I pledge that the Netherlands will do its utmost to make sure that all remains will be identified and returned home, where ever that home may be.

30 We will work intensively with all countries and international organizations involved to make this happen.

Mr. President,

35 I also welcome the setting up of a proper investigation into the cause of the tragedy of MH17, as envisaged in today's resolution. The Netherlands has agreed to assume a leading role in such an investigation, in close cooperation with the relevant countries, the United Nations and ICAO. I am fully aware of the great responsibility we now take upon ourselves and I give you my personal commitment that we will discharge this responsibility to the best of our abilities. Once the investigation ascertains who was responsible for the downing of the flight MH17, accountability and justice must be pursued and delivered. We owe that to the victims, to justice, to humanity. I call on all relevant countries to provide full cooperation.

My country will not rest until all facts are known and justice is served.

40 I thank you, Mr. President.

Vragen bij de toespraak van Frans Timmermans

1. Tot welk genre behoort de tekst? Motiveer je antwoord.
2. Welke propositie(s) staan ter discussie in deze toespraak?
3. Wijs het exordium en de peroratio aan: geef regelnummers en motiveer.
4. In zijn toespraak noemt Frans Timmermans drie emoties expliciet. Geef in de overige delen van de speech aan welke pathetische elementen deze emoties uitdrukken. Leg zo precies mogelijk uit hoe hij dit bereikt.
5. Is ethos belangrijk in deze toespraak? Motiveer. (Tip: bekijk de toespraak ook op Youtube)

College 11

Lezen: Hoofdstuk 4 en 5

1 Theorie

1. Wat is er vanuit retorisch oogpunt interessant aan stijlfiguren?
2. Waarom is eerlijkheid moeilijk uit te drukken in een stijlfiguur en hoe kun je toch eerlijk overkomen?

2 Analyse-opdrachten

Vragen toespraak Frans Timmermans (tekst 3 van vorige week).

1. Geef drie verschillende stijlfiguren uit de toespraak van Frans Timmermans.
2. Leg uit wat de functie van deze stijlfiguren zijn en of (en zo ja, hoe) deze bijdragen aan het opwekken van pathos bij de toehoorders.

Tekst 1: Sylvana Simons in een Kamerdebat over de coronacrisis (15 april 2021).

Ons coronabeleid is een aaneenschakeling van fouten door gebrek aan de juiste visie. Iedereen kan het al ruim een jaar lang zien gebeuren. De keuken staat in de fik, maar ach, de badkamer brandt nog niet, dus we blijven lekker op de bank zitten en inmiddels smeulen de boekenkasten, branden de gordijnen en stikken we met z'n allen in de rook.

5

Je zou kunnen zeggen dat dat slechts verkeerde inschattingen zijn geweest. Maar het waren bewuste keuzes. De keuze was: zo min mogelijk besmettingen, of zo veel mogelijk besmettingen als de ic's kunnen dragen. Risicogroepen beschermen of KLM laten vliegen. En maximale indamming van het virus of immuniteitsopbouw door het virus vrolijk rond te laten gaan.

10

Dit kabinet koos voor een strategie die een maximaal aantal mensen ziek laat worden, net zolang tot het laatste ziekenhuisbed bezet is, niet voor het beschermen van mensenlevens. Want via immuniteitsopbouw zou de samenleving eerder open kunnen. Dat is ons verteld; dat was de redenering, en dan kan de economie blijven draaien. Maar wat bleek? Sturen op ic-capaciteit, met als doel immuniteitsopbouw, is schadelijk voor de economie, schadelijk voor ons welzijn, schadelijk voor onze vrijheid, schadelijk voor onze gezondheid en het kostte ons al vele mensenlevens.

15

Ja, en diezelfde keuze om te sturen op zo min mogelijk besmettingen in afwachting van voldoende vaccins, had veel leed en een voortslepende lockdown kunnen besparen. Dat voelen onze jongeren, die onder eenzaamheid en depressie wegwijnen in hun kamer. Dat weten de zorgmedewerkers die in groten getalen uitvallen door stress en burn-outs. En dat beseffen ook de jongere mensen in de risicogroepen en hun mantelzorgers, die nu al ruim een jaar binnen zitten. En dat allemaal omdat Rutte's muurtje om de risicogroepen heen een gevangenishek van gedwongen zelfisolatie bleek.

20

Vragen tekst Sylvana Simons

1. Bespreek vijf verschillende stijlfiguren uit de bovenstaande tekst. Geef daarbij zo precies mogelijk aan welke functie de stijlfiguren hebben, gebruikmakend van (het communicatiemodel van) Braet.

Tekst 2a: Inaugurele rede van Barack Obama in 2013 (2^e termijn)

Vice President Biden, Mr. Chief Justice,
members of the United States Congress, distinguished guests, and fellow citizens:

Each time we gather to inaugurate a President we bear witness to the enduring strength of our Constitution. We affirm the promise of our democracy. We recall that what binds this nation together is not the colors of our skin or the tenets of our faith or the origins of our names. What makes us exceptional -- what makes us American -- is our allegiance to an idea articulated in a declaration made more than two centuries ago:

"We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal; that they are endowed by their Creator with certain unalienable rights; that among these are life, liberty, and the pursuit of happiness."

Today we continue a never-ending journey to bridge the meaning of those words with the realities of our time. For history tells us that while these truths may be self-evident, they've never been self-executing; that while freedom is a gift from God, it must be secured by His people here on Earth. (Applause.) The patriots of 1776 did not fight to replace the tyranny of a king with the privileges of a few or the rule of a mob. They gave to us a republic, a government of, and by, and for the people, entrusting each generation to keep safe our founding creed.

And for more than two hundred years, we have.

Through blood drawn by lash and blood drawn by sword, we learned that no union founded on the principles of liberty and equality could survive half-slave and half-free. We made ourselves anew, and vowed to move forward together.

Together, we determined that a modern economy requires railroads and highways to speed travel and commerce, schools and colleges to train our workers.

Together, we discovered that a free market only thrives when there are rules to ensure competition and fair play.

Together, we resolved that a great nation must care for the vulnerable, and protect its people from life's worst hazards and misfortune.

Through it all, we have never relinquished our skepticism of central authority, nor have we succumbed to the fiction that all society's ills can be cured through government alone. Our celebration of initiative and enterprise, our insistence on hard work and personal responsibility, these are constants in our character.

But we have always understood that when times change, so must we; that fidelity to our founding principles requires new responses to new challenges; that preserving our individual freedoms ultimately requires collective action. For the American people can no more meet the demands of today's world by acting alone than American soldiers could have met the forces of fascism or communism with muskets and militias. No single person can train all the math and science teachers we'll need to equip our children for the future, or build the roads and networks and research labs that will bring new jobs and businesses to our shores. Now, more than ever, we must do these things together, as one nation and one people. (Applause.)

This generation of Americans has been tested by crises that steeled our resolve and proved our resilience. A decade of war is now ending. (Applause.) An economic recovery has begun. (Applause.) America's possibilities are limitless, for we possess all the qualities that this world without boundaries demands: youth and drive; diversity and openness; an endless capacity for risk and a gift for reinvention. My fellow Americans, we are made for this moment, and we will seize it -- so long as we seize it together. (Applause.)

For we, the people, understand that our country cannot succeed when a shrinking few do very well and a growing many barely make it. (Applause.) We believe that America's prosperity must rest upon the broad shoulders of a rising middle

50 class. We know that America thrives when every person can find independence and pride in their work; when the wages of honest labor liberate families from the brink of hardship. We are true to our creed when a little girl born into the bleakest poverty knows that she has the same chance to succeed as anybody else, because she is an American; she is free, and she is equal, not just in the eyes of God but also in our own. (Applause.)

55 We understand that outworn programs are inadequate to the needs of our time. So we must harness new ideas and technology to remake our government, revamp our tax code, reform our schools, and empower our citizens with the skills they need to work harder, learn more, reach higher. But while the means will change, our purpose endures: a nation that rewards the effort and determination of every single American. That is what this moment requires. That is what will give real meaning to our creed.

60 We, the people, still believe that every citizen deserves a basic measure of security and dignity. We must make the hard choices to reduce the cost of health care and the size of our deficit. But we reject the belief that America must choose between caring for the generation that built this country and investing in the generation that will build its future. (Applause.) For we remember the lessons of our past, when twilight years were spent in poverty and parents of a child

65 with a disability had nowhere to turn.

We do not believe that in this country freedom is reserved for the lucky, or happiness for the few. We recognize that no matter how responsibly we live our lives, any one of us at any time may face a job loss, or a sudden illness, or a home swept away in a terrible storm. The commitments we make to each other through Medicare and Medicaid and Social

70 Security, these things do not sap our initiative, they strengthen us. (Applause.) They do not make us a nation of takers; they free us to take the risks that make this country great. (Applause.)

We, the people, still believe that our obligations as Americans are not just to ourselves, but to all posterity. We will respond to the threat of climate change, knowing that the failure to do so would betray our children and future

75 generations. (Applause.) Some may still deny the overwhelming judgment of science, but none can avoid the devastating impact of raging fires and crippling drought and more powerful storms.

The path towards sustainable energy sources will be long and sometimes difficult. But America cannot resist this transition, we must lead it. We cannot cede to other nations the technology that will power new jobs and new industries,

80 we must claim its promise. That's how we will maintain our economic vitality and our national treasure -- our forests and waterways, our crop lands and snow-capped peaks. That is how we will preserve our planet, commanded to our care by God. That's what will lend meaning to the creed our fathers once declared.

We, the people, still believe that enduring security and lasting peace do not require perpetual war. (Applause.) Our brave men and women in uniform, tempered by the flames of battle, are unmatched in skill and courage. (Applause.) Our

85 citizens, seared by the memory of those we have lost, know too well the price that is paid for liberty. The knowledge of their sacrifice will keep us forever vigilant against those who would do us harm. But we are also heirs to those who won the peace and not just the war; who turned sworn enemies into the surest of friends -- and we must carry those lessons into this time as well.

90 We will defend our people and uphold our values through strength of arms and rule of law. We will show the courage to try and resolve our differences with other nations peacefully -- not because we are naïve about the dangers we face, but because engagement can more durably lift suspicion and fear. (Applause.)

95 America will remain the anchor of strong alliances in every corner of the globe. And we will renew those institutions that extend our capacity to manage crisis abroad, for no one has a greater stake in a peaceful world than its most powerful nation. We will support democracy from Asia to Africa, from the Americas to the Middle East, because our interests and our conscience compel us to act on behalf of those who long for freedom. And we must be a source of hope to the poor, the sick, the marginalized, the victims of prejudice -- not out of mere charity, but because peace in our time requires the

100 constant advance of those principles that our common creed describes: tolerance and opportunity, human dignity and justice.

We, the people, declare today that the most evident of truths — that all of us are created equal — is the star that guides us still; just as it guided our forebears through Seneca Falls, and Selma, and Stonewall; just as it guided all those men and women, sung and unsung, who left footprints along this great Mall, to hear a preacher say that we cannot walk alone; to hear a King proclaim that our individual freedom is inextricably bound to the freedom of every soul on Earth. (Applause.)

110 It is now our generation's task to carry on what those pioneers began. For our journey is not complete until our wives, our mothers and daughters can earn a living equal to their efforts. (Applause.) Our journey is not complete until our gay brothers and sisters are treated like anyone else under the law — (applause) -- for if we are truly created equal, then surely the love we commit to one another must be equal as well. (Applause.) Our journey is not complete until no citizen is forced to wait for hours to exercise the right to vote. (Applause.) Our journey is not complete until we find a better way to welcome the striving, hopeful immigrants who still see America as a land of opportunity -- (applause) -- until bright young students and engineers are enlisted in our workforce rather than expelled from our country. (Applause.) Our journey is not complete until all our children, from the streets of Detroit to the hills of Appalachia, to the quiet lanes of Newtown, know that they are cared for and cherished and always safe from harm.

120 That is our generation's task -- to make these words, these rights, these values of life and liberty and the pursuit of happiness real for every American. Being true to our founding documents does not require us to agree on every contour of life. It does not mean we all define liberty in exactly the same way or follow the same precise path to happiness. Progress does not compel us to settle centuries-long debates about the role of government for all time, but it does require us to act in our time. (Applause.)

125 For now decisions are upon us and we cannot afford delay. We cannot mistake absolutism for principle, or substitute spectacle for politics, or treat name-calling as reasoned debate. (Applause.) We must act, knowing that our work will be imperfect. We must act, knowing that today's victories will be only partial and that it will be up to those who stand here in four years and 40 years and 400 years hence to advance the timeless spirit once conferred to us in a spare Philadelphia hall.

130 My fellow Americans, the oath I have sworn before you today, like the one recited by others who serve in this Capitol, was an oath to God and country, not party or faction. And we must faithfully execute that pledge during the duration of our service. But the words I spoke today are not so different from the oath that is taken each time a soldier signs up for duty or an immigrant realizes her dream. My oath is not so different from the pledge we all make to the flag that waves above and that fills our hearts with pride.

135 They are the words of citizens and they represent our greatest hope. You and I, as citizens, have the power to set this country's course. You and I, as citizens, have the obligation to shape the debates of our time -- not only with the votes we cast, but with the voices we lift in defense of our most ancient values and enduring ideals. (Applause.)

140 Let us, each of us, now embrace with solemn duty and awesome joy what is our lasting birthright. With common effort and common purpose, with passion and dedication, let us answer the call of history and carry into an uncertain future that precious light of freedom.

Thank you. God bless you, and may He forever bless these United States of America. (Applause.)

Tekst 2b: Inaugurele rede van Donald Trump in 2017

Chief Justice Roberts, President Carter, President Clinton, President Bush, President Obama, fellow Americans, and people of the world: thank you.

5 We, the citizens of America, are now joined in a great national effort to rebuild our country and to restore its promise for all of our people.

Together, we will determine the course of America and the world for years to come.

10 We will face challenges. We will confront hardships. But we will get the job done.

Every four years, we gather on these steps to carry out the orderly and peaceful transfer of power, and we are grateful to President Obama and First Lady Michelle Obama for their gracious aid throughout this transition. They have been magnificent.

15 Today's ceremony, however, has very special meaning. Because today we are not merely transferring power from one Administration to another, or from one party to another – but we are transferring power from Washington, D.C. and giving it back to you, the American People.

20 For too long, a small group in our nation's Capital has reaped the rewards of government while the people have borne the cost.

Washington flourished – but the people did not share in its wealth.

Politicians prospered – but the jobs left, and the factories closed.

25 The establishment protected itself, but not the citizens of our country.

Their victories have not been your victories; their triumphs have not been your triumphs; and while they celebrated in our nation's Capital, there was little to celebrate for struggling families all across our land.

30 That all changes – starting right here, and right now, because this moment is your moment: it belongs to you.

It belongs to everyone gathered here today and everyone watching all across America.

35 This is your day. This is your celebration.

And this, the United States of America, is your country.

What truly matters is not which party controls our government, but whether our government is controlled by the people.

40 January 20th 2017, will be remembered as the day the people became the rulers of this nation again.

The forgotten men and women of our country will be forgotten no longer.

45 Everyone is listening to you now.

You came by the tens of millions to become part of a historic movement the likes of which the world has never seen before.

50 At the center of this movement is a crucial conviction: that a nation exists to serve its citizens.

Americans want great schools for their children, safe neighborhoods for their families, and good jobs for themselves.

These are the just and reasonable demands of a righteous public.

55

But for too many of our citizens, a different reality exists: Mothers and children trapped in poverty in our inner cities; rusted-out factories scattered like tombstones across the landscape of our nation; an education system, flush with cash, but which leaves our young and beautiful students deprived of knowledge; and the crime and gangs and drugs that have stolen too many lives and robbed our country of so much unrealized potential.

60

This American carnage stops right here and stops right now.

We are one nation – and their pain is our pain. Their dreams are our dreams; and their success will be our success. We share one heart, one home, and one glorious destiny.

65

The oath of office I take today is an oath of allegiance to all Americans.

For many decades, we've enriched foreign industry at the expense of American industry;

70

Subsidized the armies of other countries while allowing for the very sad depletion of our military;

We've defended other nation's borders while refusing to defend our own;

And spent trillions of dollars overseas while America's infrastructure has fallen into disrepair and decay.

75

We've made other countries rich while the wealth, strength, and confidence of our country has disappeared over the horizon.

One by one, the factories shuttered and left our shores, with not even a thought about the millions upon millions of American workers left behind.

80

The wealth of our middle class has been ripped from their homes and then redistributed across the entire world.

But that is the past. And now we are looking only to the future.

85

We assembled here today are issuing a new decree to be heard in every city, in every foreign capital, and in every hall of power.

From this day forward, a new vision will govern our land.

90

From this moment on, it's going to be America First.

Every decision on trade, on taxes, on immigration, on foreign affairs, will be made to benefit American workers and American families.

95

We must protect our borders from the ravages of other countries making our products, stealing our companies, and destroying our jobs. Protection will lead to great prosperity and strength.

I will fight for you with every breath in my body – and I will never, ever let you down.

100

America will start winning again, winning like never before.

We will bring back our jobs. We will bring back our borders. We will bring back our wealth. And we will bring back our dreams.

105

We will build new roads, and highways, and bridges, and airports, and tunnels, and railways all across our wonderful nation.

We will get our people off of welfare and back to work – rebuilding our country with American hands and American labor.

110

We will follow two simple rules: Buy American and Hire American.

We will seek friendship and goodwill with the nations of the world – but we do so with the understanding that it is the right of all nations to put their own interests first.

115

We do not seek to impose our way of life on anyone, but rather to let it shine as an example for everyone to follow.

We will reinforce old alliances and form new ones – and unite the civilized world against Radical Islamic Terrorism, which we will eradicate completely from the face of the Earth.

120

At the bedrock of our politics will be a total allegiance to the United States of America, and through our loyalty to our country, we will rediscover our loyalty to each other.

When you open your heart to patriotism, there is no room for prejudice.

125

The Bible tells us, “how good and pleasant it is when God’s people live together in unity.”

We must speak our minds openly, debate our disagreements honestly, but always pursue solidarity.

130

When America is united, America is totally unstoppable.

There should be no fear – we are protected, and we will always be protected.

We will be protected by the great men and women of our military and law enforcement and, most importantly, we are protected by God.

135

Finally, we must think big and dream even bigger.

In America, we understand that a nation is only living as long as it is striving.

140

We will no longer accept politicians who are all talk and no action – constantly complaining but never doing anything about it.

The time for empty talk is over.

145

Now arrives the hour of action.

Do not let anyone tell you it cannot be done. No challenge can match the heart and fight and spirit of America.

150

We will not fail. Our country will thrive and prosper again.

We stand at the birth of a new millennium, ready to unlock the mysteries of space, to free the Earth from the miseries of disease, and to harness the energies, industries and technologies of tomorrow.

155

A new national pride will stir our souls, lift our sights, and heal our divisions.

It is time to remember that old wisdom our soldiers will never forget: that whether we are black or brown or white, we all bleed the same red blood of patriots, we all enjoy the same glorious freedoms, and we all salute the same great American Flag.

160

And whether a child is born in the urban sprawl of Detroit or the windswept plains of Nebraska, they look up at the same night sky, they fill their heart with the same dreams, and they are infused with the breath of life by the same almighty Creator.

165

So to all Americans, in every city near and far, small and large, from mountain to mountain, and from ocean to ocean, hear these words:

You will never be ignored again.

170

Your voice, your hopes, and your dreams, will define our American destiny. And your courage and goodness and love will forever guide us along the way.

Together, We Will Make America Strong Again.

175

We Will Make America Wealthy Again.

We Will Make America Proud Again.

We Will Make America Safe Again.

180

And, Yes, Together, We Will Make America Great Again. Thank you, God Bless You, And God Bless America.

Vragen bij de teksten van Obama en Trump

1. Obama en Trump maken gebruik van inclusief-wij en anaforen in hun toespraak. Toch heeft het gebruik van deze stijlfiguren in beide speeches een ander effect.
 - a. Leg uit wat het voornaamste effect van beide stijlfiguren is.
 - b. Wijs in beide speeches aan waar je deze stijlfiguren tegenkomt en wees daarbij zo volledig mogelijk.
 - c. Beargumenteer waarom Obama en Trump de stijlfiguren anafoor en inclusief-wij op een andere manier inzetten.
2. Trump profileert zich als president die luistert naar de hardwerkende, gewone Amerika. Welke stijlfiguren helpen hem om dit uit te dragen? Noem er minimaal twee en licht je antwoord toe.
3. Obama maakt in zijn speech gebruik van één metafoor die op meerdere plekken terug komt.
 - a. Welke metafoor is dit? Citeer of onderstreep de passages.
 - b. Wat is het effect van deze metafoor?
 - c. Zou Trump deze metafoor kunnen gebruiken? Licht toe.
4. Wat voor effect hebben de stijlfiguren die Obama gebruikt op zijn ethos?

College 12

Lezen: Hoofdstuk 9-10 uit *Argumentatie*

(+ Optioneel: Wigt, R. (2023), 'Strategisch manoeuvreren', *Supergaaf: de overtuigende taal van Mark Rutte* (pp.15-28); zie Brightspace)

1 Theorie

1. Wordt er in elk betoog strategisch gemanoeuvreed? Waarom wel of niet?
2. Wat gebeurt er als een discussiant alleen oog heeft voor zijn retorische doel? En wat als hij alleen oog heeft voor zijn dialectische doel?
3. Zijn de aspecten van strategisch manoeuvreren (selectie uit topisch potentieel, aanpassingen aan het publiek, selectie van presentatiemiddelen) volgens jou gelijkwaardig. Leg je antwoord uit.

2 Analyseopdrachten

Tekst 1: Reactie van toenmalig minister-president Mark Rutte op het verschijnen van het onderzoeksrapport 'Groningers boven gas' (25 april 2023)

- 1 Dames en heren, welkom.
- 2 Op 24 februari verscheen het rapport van de parlementaire enquêtecommissie Aardgaswinning
3 Groningen, Groningers boven gas. Die presentatie kwam snoeihard binnen.
- 4 En dat gevoel is niet minder geworden nu we als kabinet het rapport goed hebben kunnen lezen en
5 tot ons laten doordringen. Integendeel.
- 6 Alleen al de persoonlijke getuigenissen waar het rapport vol mee staat, snijden je door de ziel. Zoals
7 Susan Top, jarenlang betrokken bij het Groninger Gasberaad. Zij zei:
- 8 *'Ik heb heel veel [...] mensen jaren geleden leren kennen als heel stabiele, nuchtere en redelijke mensen.*
9 *In de loop van de jaren zag ik ze gewoon verbitterd raken, boos worden, verdrietig, geëmotioneerd. Het*
10 *werden gewoon andere mensen.'*
- 11 Dat zijn rauwe woorden, het zijn harde woorden, het zijn ook rake woorden. Het rapport staat er vol
12 mee.
- 13 Het zijn ook de woorden en verhalen die ik zelf hoor, elke keer als ik hier ben. Dus heeft de
14 enquêtecommissie gelijk als zij zegt dat de inwoners van het aardbevingsgebied in Groningen en
15 Noord-Drenthe decennialang in de steek zijn gelaten, dat zij te weinig zijn gehoord en dat hun belangen
16 ondergeschikt zijn gemaakt aan een financieel belang van Nederland.
- 17 Dat is de strekking van het enquêterapport en die onderschrijven we vandaag zonder reserve in de
18 kabinetsreactie. De machine van de gaswinning denderde maar door en daardoor zijn niet alleen
19 huizen, maar ook levens van mensen beschadigd.
- 20 Daarvoor bied ik vandaag namens het kabinet excuses aan – hier in Groningen. Waar anders?

21 Het enquêterapport is indringend en de aanbevelingen laten aan duidelijkheid niets te wensen over.
 22 Er is inderdaad sprake van een ereschuld. Daar kunnen en willen we niet omheen.

23 En die schuld moet worden ingelost. Het moet anders en het moet beter. En met alleen de mededeling
 24 dat we de conclusies en aanbevelingen van het rapport omarmen – wat overigens wel zo is – is
 25 niemand hier geholpen. Wat nodig is, zijn concrete acties en verbeteringen in de huidige manier van
 26 werken.

27 Daarover hebben we de afgelopen weken intensief gesproken – met elkaar, maar vooral ook met de
 28 mensen die het betreft. Dus met de mensen hier – met de inwoners en de bestuurders in het gebied
 29 zelf. Hans Vijlbrief voorop, maar ook andere leden van het kabinet, waaronder ikzelf – we hebben dat
 30 gesprek gezocht en gevoerd en dat stopt niet vandaag.

31 Ik hoop heel erg dat dat hier in het aardbevingsgebied ook zo wordt ervaren. Omdat we als kabinet
 32 heel goed beseffen dat dit de laatste kans is het goed te doen voor de inwoners van het
 33 gaswinningsgebied. Het komt er op nu aan.

34 We staan hier met de pet in hand. We kunnen al het leed uit het verleden niet weg nemen. We kunnen
 35 niet terugdraaien wat sinds het begin van de aardgaswinning mis is gegaan.

36 Maar we zijn wel vastbesloten het anders te gaan doen. In nauw overleg met de mensen hier. En dat
 37 betekent een commitment van jaren, een aanpak voor een hele generatie. Wat in zestig jaar is
 38 misgegaan, is niet met een pennestreek opgelost. En ook niet met een papieren kabinetsreactie.

39 En nu hoor ik de Groningers binnen en buiten deze zaal bijna hardop denken: ‘Daar gaan we
 40 weer.’ ‘Nog meer mooie woorden, nog meer goede bedoelingen.’

41 Ik snap die scepsis. Ik snap het wantrouwen. En ik realiseer me, wij als kabinet realiseren ons: we
 42 moeten het niet alleen zeggen, maar laten zien.

43 En dat is precies waar het vandaag over moet gaan. Over het hoe, over het wat en over het geld.

44 Het gaat voor alles over schadeherstel en versterking – dat moet veel sneller, veel minder juridisch en
 45 veel minder bureaucratisch.

46 Elke keer als hier ben, is dat ook het 1e dat ik hoor: ‘Regel dat!’

47 Het gaat over investeren in mentale gezondheid van mensen, in publieke voorzieningen en in de
 48 sociale kracht van stad en ommeland. En het gaat over een sterkere en duurzame economie en
 49 werkgelegenheid.

50 Kort gezegd gaat het dus over toekomstperspectief voor de mensen die hier wonen. Het perspectief
 51 dat er zo lang voor zoveel inwoners niet of onvoldoende is geweest.

52 Dat is de ereschuld die we moeten inlossen. Groningers boven gas! En daarmee geef ik het woord aan
 53 Hans Vijlbrief die de hoofdlijnen van de kabinetsreactie zal schetsen.

Vragen bij tekst 1

1. Wat is Ruttes dialectische en retorische doel in deze tekst?
2. Vind je dat Rutte strategisch manoeuvreert in deze tekst?
3. Welke presentationele middelen (formuleringskeuzes) gebruikt Rutte om zijn dialectische en/of retorische doel na te streven? Geef een aantal voorbeelden en leg uit.

Beste Nederlanders.

Als ik u zeg "wat een geweldig land hebben we toch", dan denkt u vast: "daar heb je die Rutte weer".

Maar ik meen het... Wat hebben we samen een ontzettend mooi land gebouwd! We hebben zoveel om trots op te zijn, zoveel om te beschermen, zoveel om mooier te maken.

**Ik zie Nederland als een teer bezit dat van ons allemaal is.
Een land dat niet perfect is maar waar we wel altijd stappen vooruit zetten.**

Dat bezit is broos, is breekbaar. Heus, het kan ook kapot gaan. Ik zie Nederland als een vaasje, dat we met 17 miljoen gewone en bijzondere mensen vasthouden. Die niet alleen voor zichzelf en de mensen om hen heen een mooi leven willen, maar die ook bijdragen aan het geluk van een ander - zomaar een ander.

We mogen ons Nederland nooit als vanzelfsprekend zien. In de snel veranderende, onstabiele wereld waarin we leven is er maar een klein vonkje nodig. Ik wil daarom niet altijd roepen wat ik kan. Ik kan bijna nooit helemaal mijn zin krijgen. Meestal sluit ik compromissen, doe ik water bij de wijn. Want altijd voel ik die verantwoordelijkheid om het vaasje vast te houden. Omdat Nederland voor mij vele, vele malen groter en belangrijker is dan ikzelf. Altijd. Overal.

We hebben voorbeelden gezien van samenlevingen waar ze het vaasje lieten vallen. Kijk naar Groot-Brittannië. Daar hebben de politici en de inwoners vergeten wat ze samen bereikt hadden. Nu zitten ze in de chaos.

In Nederland zien we ook een groep die zich niet verantwoordelijk voelt om er met elkaar iets moois van te maken. Mensen die alleen met zichzelf bezig zijn en altijd eerst denken aan hun eigenbelang. Mensen die zo hard aan het vaasje trekken dat het daardoor stuk gaat.

Ik heb ze vergeleken met de schreeuwende voetbalvaders langs de zijlijn. In de politiek zie ik ze ook voorbij komen. Mensen die bij de microfoon dingen kunnen roepen omdat ze weten dat er toch nooit een meerderheid voor zal zijn. En ze zich dus nooit voor de gevolgen hoeven te verantwoorden.

Het is gemakkelijk om verschillen uit te vergroten tot harde tegenstellingen. Maar je kunt je ook realiseren dat dit land juist zo mooi is geworden omdat we altijd hebben geprobeerd om dat teer bezit, dat mooie Nederland, zo goed mogelijk te beschermen. Door met elkaar compromissen te sluiten waarbij we ook lastige problemen op een verstandige manier oplossen. Waar niemand echt helemaal zijn zin krijgt. Afgelopen maand zagen we het bijna fout gaan bij de Sinterklaasintochten. Mensen die zo hard aan het schreeuwen waren voor of tegen Zwarte Piet dat er geen oog meer was voor de kinderen.

Daarom wil ik met deze brief de onuitgesproken afspraak die we met elkaar hebben - om samen dat broze bezit te beschermen - eens uitspreken.

Ik ben ontzettend trots op al die mensen die er op hun eigen manier iets van maken met elkaar. Die omkijken naar een ander. Een arm om iemand heen slaan. Zij maken Nederland mooier. Sterker nog: zij *zijn* Nederland.

Er zullen nu mensen zijn die hun schouders ophalen. Die niet weten waar ik het over heb. Vooral hen gun ik het om hier aan mee te doen. Kom naast ons staan in plaats van tegenover ons. En laten we met zijn allen al die gewone normale mensen, al die doeners, met wie we samen het vaasje vasthouden, wat vaker ronduit vertellen dat we ze enorm waarderen.

Mark Rutte

VANAVOND
om 17:55
op NPO1

Vragen bij tekst 2

1. Wat is het standpunt van Mark Rutte in de campagneadvertentie uit december 2018? Leg uit hoe je dit standpunt geïdentificeerd hebt.
2. Van wat voor verschil van mening is er in de campagneadvertentie sprake? Leg in je antwoord uit wie de discussiepartijen zijn.
3. Leg uit hoe Rutte in de titel, en de eerste vier alinea's ('Als ik u [...] zomaar een ander') van deze advertentie zijn bijdragen aanpast aan het publiek.
4. Leg uit welke selectie uit het topisch potentieel Rutte in de achtste alinea ('Ik heb ze [...] hoeven te verantwoorden') maakt. Wat zou een reden kunnen zijn voor deze selectie?
5. Noem 3 verschillende presentatiemiddelen die Rutte strategisch inzet in de advertentie. Geef precies aan waar deze presentatiemiddelen in de advertentie staan.

Tekst 3: Medische consultatie

- 1 P: En dan wilde ik gelijk nog iets vragen.
- 2 A: Ja?
- 3 P: Is het mogelijk om een verwijkskaart te krijgen naar het ziekenhuis voor die bobbel op m'n hoofd of, ehm, moet ik 't toch gewoon hier bij uzelf laten doen?
- 4 A: Nou, je moet niks, maar...
- 5 P: Nee, het punt is, ja, mijn moeder heeft het weg laten halen in het ziekenhuis en zij zegt 'Joh, ga nou naar dezelfde, 't...'
- 6 A: Ik denk dat ik het net zo goed en misschien nog wel beter kan dan die mensen in het ziekenhuis. Het was toch zo'n, zo'n, zo'n atheroomcyste op je hoofd?
- 7 P: Jaha, hij wordt ja, m'n moeder, die, ehm, die komt iedere dag daarmee natuurlijk...
- 8 A: Tsja...
- 9 P: Ja...
- 10 A: Je moet 'm er niet bij mij uit laten halen, maar ik zeg het, ik kan het zeker zo goed als iemand in het ziekenhuis. Ik heb al tientallen van die dingen weggehaald en het is, op zich, een fluitje van een cent.
- 11 P: Ja.

Vraag bij tekst 3

1. De bovenstaande dialoog is afkomstig uit een medisch consult tussen een huisarts (A) en een patiënt (P) over het verwijderen van een atheroomcyste. In medische consulten mag een arts een patiënt niet zomaar dwingen om een bepaalde behandeling te ondergaan, daar moet de patiënt eerst toestemming voor geven. Leg uit hoe dit gegeven de bijdragen van de arts beïnvloedt in de onderstaande dialoog. Maak in je antwoord gebruik van het concept van strategisch manoeuvreren.

Extra oefenstof

Opdrachten:

1. Geef voor beide onderstaande teksten aan:
 - a) op welke propositie(s) het verschil van mening betrekking heeft;
 - b) wie de protagonist en antagonist zijn van welk(e) standpunt(en);
 - c) hoe het verschil van mening (dus) moet worden getypeerd (gemengd/ongemengd; enkelvoudig/meervoudig).
2. Analyseer de argumentatiestructuur in beide teksten en motiveer steeds je keuzes met betrekking tot nevenschikkende/meervoudige argumentatie.
3. Wijs drie drogredenen aan in de tekst 'Burgerrecensenten voegen zeker iets toe'. Noem de naam van de drogreden en motiveer waarom er sprake is van een drogreden.

Hogesnelheidslijn

J. Nicolai beweert dat de HSL-Zuid (Amsterdam-Rotterdam-Brussel) overbodig is, omdat deze geen tijdswinst zou opleveren. Op de onderbouwing van deze stelling valt echter het nodige aan te merken.

5 In de eerste plaats kan worden getwijfeld aan de berekening van de reistijd. In deze berekening is voorondersteld dat iemand die net een sneltrein heeft gemist liever de eerste de beste stoptrein zou willen nemen, ook al zou die onderweg worden ingehaald door de volgende sneltrein. Dit lijkt op zijn zachtst gezegd onwaarschijnlijk.

10 Verder veronderstelt de gehanteerde berekening van de gemiddelde reistijd dat alle reizigers op de bonnefooi naar het station gaan. Zolang treinen niet met een metro-frequentie rijden ligt dat echter niet voor de hand. De populariteit van het spoorboekje en andere reisplanners zegt wat dat betreft genoeg.

15 Ten slotte suggereert de auteur dat bijna niemand zit te wachten op een hogesnelheidstrein naar Brussel, terwijl dat een hoogst onwaarschijnlijke aanname is. Het succes van de Thalys naar Parijs lijkt immers het tegendeel te bewijzen en de HSL-Zuid wordt nog aantrekkelijker. Daar komt bij dat door de HSL de Eurostar naar Londen een aantrekkelijk alternatief wordt voor mensen die nu het vliegtuig nemen.

Al met al biedt de aanleg van de HSL-Zuid dus wel degelijk perspectief op een grote tijdswinst, zowel nationaal als internationaal.

'Burgerrecensenten' voegen zeker iets toe

Schrijver Herman Stevens betoogde op de Opiniepagina van 12 juni, dat goede literaire recensies per definitie niet op internet te vinden zijn. Die vrijwilligers die recensiesites als LiterairNederland en Recensie-web volschrijven zijn geen specialisten en hun mening voegt dan ook niets toe. Dat zij puur uit liefde voor de literatuur (en voor een gratis recensie-exemplaar) tijd besteden aan lezen en bespreken van boeken is volgens Stevens allerverdachtst. "Alleen een domkop schrijft voor niets", besloot hij zijn verbitterde ontboezeming bij monde van de Britse moraalridder Samuel Johnson. Nee, geef Stevens dan 'de ideale lezer'! Die 'kent zijn klassieken, houdt de literatuur bij en heeft nog een normale baan ook. Zo iemand gaat geen recensies schrijven' (sic!).

10 Natuurlijk voegen de 'burgerrecensenten' wel iets toe! Zij hebben in korte tijd een aantal podia gecreëerd waar de liefde voor lezen en literatuur de hoofdrol speelt. De meerwaarde van deze podia is evident: ze stimuleren (jonge) mensen tot lezen en tot nadenken over literatuur.

15 Maar bovenal bieden webrecensenten iets wat de professionele boekbesprekers niet kunnen
bieden: een frisse blik. Zonder dat zij weten hoeveel Siebelink als voorschot kreeg, zonder
gedetailleerde kennis van het privéleven van Thomese, bespreken zij puur de boeken die ze
onder ogen krijgen. Zij lopen niet al jaren de literaire feestjes af en prikken niet wekelijks een
vorkje met de één of andere leuke schrijfster. Het kan hun niets schelen dat Kluun overal wordt
neergesabeld en ze doen lekker waar ze zelf zin in hebben.

20 Waarschijnlijk had Stevens liever niet gezien dat de recensies van zijn boeken zo gemakkelijk
via Google waren op te vra-gen. Het is dan inderdaad wel heel snel duidelijk dat de lezers en
besprekers van 8Weekly, LiterairNederland en Recensie-web niet echt op zijn boeken zitten te
wachten. Al schrijvende naar de krant moet Stevens gedacht hebben, met zijn held Samuel
25 Johnson: "The purpose of a writer is to be read, and the criticism which would destroy the power
of pleasing must be blown aside." Een begrijpelijk streven voor een schrijver, ware het niet dat
hij met dergelijk 'recensentenbashing' weinig kans van slagen heeft